

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De multiculturele therapeut

Bespreking van

Monisha Nayar-Akhtar (red.) (2015).
*Identities in transition — The growth and
development of a multicultural therapist.*
Londen: Karnac. ISBN 978 1 78220 1090,
224 pp., £ 24,99

RUTH VAN DER HALLEN

Monisha Nayar-Akhtar, kinder- en volwassenenanalytica, richt zich in haar werk op diversiteit, cultuur, migratie, trauma en gehechtheid. Daarbij put zij uit haar eigen ervaringen als multicultureel psychoanalytica — ze is opgegroeid in India en in haar late tienerjaren verhuisd naar de Verenigde Staten — en combineert die met haar psychoanalytische scholing in haar denken over de samenleving en in haar klinische praktijk in het bijzonder.

Identities in transition laat in elk van de elf hoofdstukken één auteur aan het woord. Elk hoofdstuk vertelt het migratieverhaal van de auteur in kwestie en belicht de impact van migratie op zowel de persoonlijke als professionele ontwikkeling van de (analytische) identiteit. De unieke levensverhalen leiden ons van iemands prille interesse in het analytische werk naar de migratie(s), de worstelingen in de analytische opleiding (of *training*) en ten slotte, de ontwikkeling van een multiculturele, analytische identiteit. Concrete anekdotes en voorbeelden uit de klinische praktijk kleuren elk hoofdstuk en maken het verhaal uniek en hartverwarmend om te lezen. Hoewel zo'n prominente rode draad snel zou kunnen gaan vervelen, blijft de migratielijn in deze bundeling de lezer boeien. Als redacteur koos Nayar-Akhtar ervoor om elke auteur zijn of haar verhaal te laten vertellen geheel volgens de stijl en de wensen van de auteur in kwestie. Zo verschilt elk verhaal in tempo, kwetsbaarheid, inhoud en theoretische

verwerking. De lezer reist mee door Argentinië, Engeland, Egypte, India, Israël, Iran, Nieuw Zeeland, Mexico, Nigeria, Puerto Rico en Polen. Zo vertelt Lara Sheehi ijzersterk haar levensverhaal waarbij ze als tiener uit Libanon moest emigreren naar Canada. Sheehi geeft krachtig weer hoe onze interne objecten medegeconstrueerd worden door het complexe sociale, culturele en politieke milieu waarin we opgroeien en hoe een gedwongen migratie onze binnenwereld kleurt. Ook het levensverhaal van Marco Posadas, die geboren en getogen is in Mexico en naar Canada emigreert omdat zijn homoseksuele geaardheid hem belet zijn analytische training in zijn land van herkomst te vervolmaken, weet ten eerste te raken.

Deze gehele editie is, door de vele co-auteurs, erg rijk aan persoonlijke inhouden en ervaringen. De keerzijde van deze versnippering is dat de hoofdconcepten, zoals 'identiteit' of 'multiculturaliteit', initieel verrassend weinig uitdieping vinden. Het gebrek aan theoretische uitdieping in die eerste hoofdstukken wordt in het laatste, afsluitende hoofdstuk, echter wel rechtgezet. Waar de eerdere hoofdstukken licht verteerbaar zijn, is dit laatste hoofdstuk zwaarder om door te nemen en vindt het zijn functie meer als naslagwerk. Hossein Etezady, immigrant uit Iran en ervaren kinderanalyticus, synthetiseert in dit hoofdstuk wat migratie en multiculturaliteit betekenen voor de ontwikkeling van een zelf en een (analytische) identiteit. Het hoofdstuk kent een heldere en systematische opbouw en bespreekt de evolutie in conceptvorming van elk van deze begrippen. Het is hierbij vreemd om op te merken, zeker gezien de mate waarin de psychoanalyse de nadruk legt op de menselijke ervaring van 'anders zijn', hoe weinig diversiteit en multiculturaliteit ons vakgebied tot op heden hebben gekleurd.

In zijn geheel geeft dit boek de lezer een boeiend, ervaringsgericht overzicht van wat identiteit, in al zijn multiculturaliteit, kan betekenen. De analyticus/ca en/of analy-

tisch therapeut(e) wordt uitgenodigd om met hernieuwde creativiteit na te denken over de immense rijkdom die identiteit omvat. Het boek is een aanrader voor therapeuten en analytici, beginnend dan wel ervaren, die zich met hernieuwd inzicht willen voortbewegen in de multiculturele wereld waar we vandaag de dag voor staan. Migratie is niet langer weg te denken uit onze samenleving en dit boek biedt de lezer de nodige handvatten om op een respectvolle manier na te denken over en te luisteren naar de impact van dergelijke ervaring op iemands identiteit (in ontwikkeling). Ik acht het boek, los van zijn migratiecomponent, echter ook ten zeerste geschikt voor beginnend analytisch therapeuten, omdat elk van deze hoofdstukken diepgaand belicht hoe een beginnend analytisch therapeut zich in de analytische opleiding en leeranalyse een weg zoekt naar de eigen analytische identiteit. Deze auteurs belichten op een boeiende en persoonlijke wijze hoe hun cultuur en de gebruiken binnen hun eigen training en (leer)analyse hun analytische identiteit mede hebben gevormd.

Anders kijken naar perverse scènes?

Bespreking van

Alessandra Lemma & Paul Lynch (red.)
(2015). *Sexualities — Contemporary psychoanalytic perspectives*. Hove/New York: Routledge. ISBN 978 0 41571 866 0, 244 pp., £ 29,99

TRUI MISSINNE

Sexualities — Contemporary psychoanalytic perspectives is een veelomvattend boek. In de inleiding belooft de redactie een wijde waaier aan internationale, verfrissende bijdragen over het complexe en nog steeds

controversiële onderwerp psychoseksualiteit. De lezer mag uitkijken naar nieuwe psychoanalytische wijsheid die bruikbaar kan zijn in het werken met patiënten met diverse seksuele problematieken. Psychoanalytici blijven immers evenzeer als hun patiënten verwickeld in een nooit eindigende strijd om (nieuwe manifestaties van) psychoseksualiteit te bevrijden én te containen.

Na een dergelijke belofte vond ik het eerste en tweede deel van deze bundel (samen goed voor zowat de helft van alle pagina's!) vrij ontgoochelend. In *deel één* vindt de lezer een nogal droge, historische schets van het psychoanalytisch denken over seksualiteit. Dit overzicht lijkt meer thuis te horen in een inleidende cursus van een psychoanalytische opleiding. Wel maakt het duidelijk hoe nieuwe psychoanalytische theorievorming over seksualiteit vaak onder druk van culturele en maatschappelijke veranderingen ontstaat. De psychoanalyse blijkt veel minder vrij van waarden en normen dan ze graag pretendeert. Zo dwong de toenemende tolerantie ten aanzien van homoseksualiteit in vele delen van de hedendaagse samenleving de psychoanalyse tot het herzien van haar verengende denken over deze seksuele variant, niet omgekeerd. (*Deel drie* van het boek is trouwens volledig gewijd aan nieuwe visies op homoseksualiteit.)

Ook het *tweede deel* van het boek dat een revisie van een aantal metapsychologische concepten beoogt, illustreert hoe psychoanalytici zich soms nog evenzeer als de leek zondigen aan een binair, paranoïdeschizoïde denken (zoals bijvoorbeeld in: man versus vrouw, hetero- versus homoseksualiteit, normaliteit versus psychopathologie, hét oedipuscomplex als enig structurend principe met slechts één mogelijke gezonde afwikkeling). Alsof ook psychoanalytici via deze defensieve theorievorming de complexiteit en overweldigende chaos van het onbewuste hopen te bedwingen. Uit dit tweede deel haal ik alleen de inspirerende bijdrage van Mary Target even aan.